

Turistično društvo Dobrna

Kjer narava in skupnost zdravita DOBRNA

Avtorica: Mia Zala Smrečnik

Maj, 2023

Vsebina

I. Uvod.....	3
II. Dobrna	4
Zgodovina.....	4
III. Tehnični podatki o vodenju	5
Časovni okvir vodenja.....	5
Izračun cene.....	5
IV. Opis poti po odsekih.....	6
Odsek 1: Vila Higiea	6
Odsek 2: Uprava in Hiša na trati	7
Odsek 3: Hotel Švicarija.....	8
Odsek 4: Zdraviliški dom	8
Odsek 5: Park Dobrna	10
Odsek 6: Medgeneracijska točka v parku.....	11
Odsek 7: Cerkev Marijinega Vnebovzetja ter potomka stare trte	11
V. Možnosti samostojnega raziskovanja	13
Šport	13
Kultura.....	13
Gastronomija	14
Zgodovina in kulturna dediščina	15
VI. Prilagoditve poti	16
Vremenska prilagoditev	16
Prilagoditve mobilnosti	16
Prilagoditev glede na želje skupine	16
VII. Viri in literatura	17
VIII. Priloge.....	18
Priloga 1: Zemljevid začrtane poti	18
Priloga 2: Zemljevid začrtane poti s prilagoditvijo mobilnosti	18

Kazalo slik

Slika 1: Vila Higiea	6
Slika 2: Hiša na trati in Uprava	7
Slika 3: Švicarija	8
Slika 4: Zdraviliški dom	10
Slika 5: Park Dobrna	11
Slika 6: Cerkev Marijinega Vnebovzetja	12

I. Uvod

"Veliko sveta sem videl, toda tole je kraj, o katerem sem sanjal. Te nebeško koristne toplice me navdajajo z močjo in s premišljajočim mirom".

To so bile besede barona Franca Ksaverja Kajetana pl. Dienersberga leta 1814, ko je v upravljanje prevzel zemljišče zdravilišča na Dobrni. Skupaj se bomo sprehodili po zgodovini Dobrne in spoznali njen zdravilni vpliv na fizično in mentalno zdravje, ki ga obiskovalcem prinaša zdraviliška voda, ugodna klima, narava in skupnost.

Seminarska naloga predstavlja predlog vodenja skupine slovenskih turistov po centru Dobrne. Zasnovana je v obliki ogleda ključnih lokacij in predstavitvi še drugih možnih zanimivosti povezanih z zdravjem, glede na razpoložljiv čas, interes turistov, letni čas ipd., v centru Dobrne ter bližnji in daljni okolici.

Dobrna je kraj s dolgoletno turistično tradicijo, ki pa je bila do nedavna vezana predvsem na termalno zdravilišče. Ugotavljamo, da se je ponudba lokalne skupnosti razširila v smislu ponudbe, ki ustreza predvsem dnevnemu in družinskemu turizmu. Razvitih je več kolesarskih in pohodniških poti, kmetije ponujajo gostinske in prenočitvene storitve, v Zdraviliškem parku je poskrbljeno za manjše otroke in ranljive skupine (invalidi, starejše ...). Več prireditev, ki jih v kraju organizirajo društva je tradicionalnih, pojavljajo se tudi nove.

Ponudba Dobrne je prijazna posameznikom in skupinam, ki si želijo v mirnem tempu (s kolesom ali peš) spoznati kraj ter zanimivosti, ki jih ponujajo narava in prebivalci. Okolica je idealna za umiritev čutov in misli ter »upočasnitev« vsakdanjega tempa.

Dobrna je kraj, ki ponuja raznoliko kulinariko. Na voljo so lokali, kjer si lahko turist privošči kavico, slaščice, prigrizke. Gostišča ponujajo malice in jedi po naročilu, višjega kvalitetnega nivoja. Kmetije na obronkih Dobrne pa z veseljem postrežejo domače dobrote.

Ne glede na vse navedeno pa Dobrna ne daje občutka množičnega turizma, kar turistom zagotavlja, da bodo videni in sprejeti s prijaznostjo in gostoljubnostjo. Zato se jih velik del vrača.

Ta seminarska naloga je nastala z željo, da se novim generacijam predstavi sloves »stare« Dobrne, generacijam srednjih let in ranljivim skupinam pa novosti v ponudbi, ki jih bodo pritegnile.

II. Dobrna

Dobrna se nahaja na nadmorski višini 375 m med občinami Velenje, Mislinja, Vitanje in Vojnik. Leži na južnem vznožju Paškega Kozjaka v Celjski kotlini. Skozi kraj tečeta hudournika Topliški potok (ali Topličica) in Dobrnica. Primarni gospodarski dejavnosti sta kmetijstvo in turizem. (Wikipedija, 2023)

Leta 2022 je v občini Dobrna 2277 prebivalcev, od tega približno 1170 moških in 1107 žensk. Povprečna starost prebivalcev občine je 41,8 leta, kar je nižje od povprečne starosti prebivalcev v Sloveniji (43,8 let). (SURs, 2022)

Zgodovina

»Zgodovina kraja sega daleč v preteklost, saj lahko trdimo, da so že Kelti in Rimljani poznali zdravilno vodo na Dobrni. Njihovo bivanje na tem prostoru potrjujejo nagrobniki in drugi ostanki antične nekropole. Slovensko ime Dobrna se je pojavilo že leta 1155 v listini, v kateri je omenjeno, da kraj pripada krški cerkvi. Nemško ime Neuhaus je sprva označevalo samo grad. Ta se prvič omenja leta 1257. Nastal je le malo pred tem, saj so raziskave pokazale, da ne vsebuje romanskih prvin, razvaline pa kažejo gotske elemente zidave.« (Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna, b. d. a)

»Na Dobrni so gospodarili dobrnski vitezi, ki so posest leta 1346 zastavili krškemu stolnemu kapitlju, v last ptujskih gospodov pa je prešla leta 1438. Sicer pa so Dobrnčani upravljali z gradom vse do leta 1613, ko je posest prevzela rodovina Gačnik. Iz tega časa se je v ljudskem izročilu ohranila pripoved o pretresljivem dogodku. Graščak Viljem Dobrnski je leta 1478 v hudi jezi pograbil svojega otroka in ga zalučal v zid s tako silo, da ga je mahoma ubil. Ko se je ovedel, kaj je storil, se je kot spokornik umaknil v celjski minoritski samostan.« (Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna, b. d. a)

»Pod gradom se je začelo razvijati naselje, sprva z lesenimi hišami, z razvojem zdravilišča pa so jih zamenjale zidane stavbe, na primer kaplanija leta 1755 in leta 1791 novo župnišče. Dobrnske toplice so bile prvič omenjene leta 1403. Močno so posegle v usodo kraja in njegovega razvoja. Preden se podamo na pot po Dobrni in njenih naravnih in kulturnih znamenitostih, se spoznajmo z zdraviliščem in njegovo zgodbo.« (Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna, b. d. a)

»Prva izpričana lastnika toplic nastopita leta 1403, in sicer Andrej in Sigmund Dobrnska. Leta 1608 je gosposka zaprosila deželni zbor za 600 fl. pomoči za postavitev nove hiše, da bi lahko toplice uporabljali tudi gostje višjega stanu. Leta 1613 je Dobrno kupil Hans Gačnik in jo pozneje prodal bratu Matiji, z njim pa se je za toplice začelo novo obdobje. Leta 1624 je pozidal prvo zdraviliško stavbo in v ta spomin v steni nad kopališkim bazenom dal vzdati marmorno napisno ploščo, ki je še danes tam. Na njej piše: »To kopališče je v čast dežele zgradil podpisani plemeniti gospod, sicer bi ostalo še dalje zapuščeno. To se je zgodilo leta 1624, ko je bil lastnik Dobrne Matija Gačnik.« (Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna, b. d. a)

Dobrna je najbolj poznana po zdraviliški dejavnosti, ki jo dandanes opravljajo Terme Dobrna. Toplice se prvič omenjajo leta 1403

Ne le, da so dobrnske toplice najstarejše delujoče slovensko termalno zdravilišče z več kot 610 letno tradicijo, so se v njih zdravili in jih obiskovali tudi številni znani in pomembni ljudje (Wikipedija, 2023; Wikipedija, 2019; Počivavšek, 2014; Terme Dobrna; b. d. a; Terme Dobrna, b. d. b):

- Karl May, nemški pisatelj;
- Ludvik Bonaparte, brat cesarja Napoleona I.;
- Josip Jelačić, hrvaški ban;
- Anton Martin Slomšek, škof, pisatelj, pesnik in pedagog;
- Johann Strauss mlajši, ki je o Dobrni zapisal tudi danes redko izvajano Neuhauser-Polka;
- Josip Pelikan, fotograf.

III. Tehnični podatki o vodenju

Časovni okvir vodenja

Za zbirno mesto ter začetek vodenja smo izbrali Kulturni dom Dobrna ob 9.00. To lokacijo smo izbrali zaradi možnosti parkiranja tako osebnih vozil kot avtobusov. Alternativno parkirišče je parkirišče pri zdravstveni postaji, kjer je možnost tudi polnjenja električnih avtomobilov, a ni najbolj primerno za avtobuse in avtodome. V Kulturnem domu je možnost uporabe toaletnih prostorov. Začetna ura in lokacija se lahko prilagodi na željo in potrebe skupine.

Začetek aktivnosti	Zaključek aktivnosti	Aktivnost / odsek
	9.00	Zbor pri Kulturnem domu Dobrna
9.00	9.20	Vila Higiea
9.20	9.30	Uprava in hiša na trati
9.30	9.40	Hotel Švicarija
9.40	10.15	Zdraviliški dom
10.15	11.00	Park Dobrna
11.00	11.20	Medgeneracijska točka
11.20	12.00	Cerkev Marijinega Vnebovzetja in potomka stare trte
12.00		Vrnitev na zbirno mesto

V čas aktivnosti je vključena predstavitev in hoja do lokacije ter samostojno raziskovanje oz. prost ogled (Park Dobrna, Cerkev Marijinega Vnebovzetja)

Izračun cene

Stalni stroški	Skupna cena (20 PAX)	Cena na osebo
Vodenje	60 EUR	3 EUR
SKUPAJ	60 EUR	3 EUR

Stroški, ki nastanejo zaradi prilagoditve poti vodenja, so zabeleženi v poglavju prilagoditve poti, v podpoglavju Prilagoditev glede na želje skupine.

IV. Opis poti po odsekih

Odsek 1: Vila Higiea

»Med arhitekturno najbolj izstopajoče stavbe v zdravilišču Dobrna prav gotovo sodi leta 1855 zgrajena vila Higiea. Postavil si jo je zdraviliški zdravnik in ravnatelj dr. Gustav Kottowitz. V njej je kratek čas domoval in imel na voljo sobe za najimenitnejše goste. Vilo z vrtom je zgradil na odkupljenem zemljišču kmeta Gašperja Jablanškega. Ko so leta 1859 zdravilišče prevzeli deželni stanovi, je bil za novega zdravnika izbran dr. Schuler, Kottowitz pa je vilo prodal in odšel v Tobelbach. Vilo je naposled kupil grof Gustav Egger, ki pa jo je že leta 1876 prodal zdravilišču. Stavbo je načrtoval graški arhitekt, zaposlen na deželnem gradbenem uradu. Leta 1953 je bila vila predelana in preimenovana v depandanso Beograd, po zadnji prenovi leta 1991 pa je bila ponovno imenovana po grški boginji zdravja« (Štuhec, 2014)

»Kakor vidimo na starih grafičnih vedutah in litografijah, je bila vila pozidana na umetni, s škarpo obdelani ploščadi severno ob cesti iz naselja Dobrna. Dvonadstropna stavba ima tloris v obliki črke T. Zunanost je oblikovana historistično, v gotskokastelskem slogu. Stavba ima naslednjo stavbno členitev: pritličje z velikimi okenskimi odprtinami in rustičnimi pasovi ter bogato profiliranim delilnim zidcem, ki loči pritličje od osrednjega nadstropja z velikimi okenskimi odprtinami, obdanimi s profiliranimi zidci ter podokenskimi tablami z motivom štirilista. V drugem nadstropju so okna manjša in prekinjajo valovit okrasni ločni friz pod profiliranim strešnim venčnim zidcem. Največji arhitekturni poudarek stavbe je rizalit, orientiran proti cesti in zdraviliškemu parku. Gre za stopničasto trikotno zaključen del, ki ga obdajata vogalna stolpica, celota deluje kot gledališka, koničasto zalomljena kulisa. Osrednja, a v tem primeru arhitekture ne v sredino umeščena os stavbe je vertikalno členjena z različnimi odprtinami. V pritličju je med dvema oknom v polkrožni niši kopija atenskega kipa boginje Higiee, v nadstropju sledi tridelna svetlobna odprtina – sredinska kot izhod na balkonček in ob njej po ena okenska –, medtem ko je v čelu lepo oblikovano vitko neogotsko okno.« (Štuhec, 2014)

»Originalna arhitekturna podoba vile je v zdravilišču Dobrna učinkovala kot pravljичni grad, a so jo po drugi svetovni vojni precej predelali, leta 1991 pa ji je bila bolj ali manj uspešno povrnjena zunanja podoba. Obnova notranjščine s sodobno opremo je bila izvedena manj uspešno, saj so po prenovi leta 1953 pri preoblikovanju prostorov porušili več zidov in prvotno stopnišče ter iz severne na južno stran prestavili portal in tam uredili nov komunikacijski del z novim stopniščem.« (Štuhec, 2014)

Slika 1: Vila Higiea

(Vir: <https://museums.eu/collection/object/272726/toplice-dobrna-vila-beograd>)

Odsek 2: Uprava in Hiša na trati

»Stavba uprave toplic stoji na mestu nekdanje Novakove domačije. Med letoma 1643 in 1750 si je rodbina Novak, ki je v Dobrno prišla iz okolice Strmca, skušala kmečko življenje izboljšati z gostilničarstvom in se tako vrniti v vrste srednjega sloja. Novakova posest je bila sestavljena iz treh kmetij, vinogradov in gozda. V okviru kmetije so uredili gostilno in nekaj sob za prve kopališke goste. Kmalu so se Novakovi zaradi preobsežnega gospodarjenja, tesno povezanega s toplicami, preveč zadolžili. Leta 1841 so bili zaradi previsokih dolgov primorani posestvo prodati Francu Ksaverju Kajetanu baronu Dienerspergu. Po smrti zadnjega lastnika Bernarda Novaka so leta 1848 posestvo na dražbi prodali grofu Hoyosu. Vendar so deset let kasneje zaradi Hoyosove prevelike gradbene vneme širjenja toplic tudi to stavbo odkupili deželni stanovi. Za prezidavo v današnjo stavbo je načrte verjetno izdelal graški arhitekt, gradnjo pa je prevzel celjski stavbni mojster Maks Stepišnik. Stavba je bila zgrajena leta 1862.« (Štuhec, 2014)

»Pri današnji stavbi so v temeljih ohranili nadstropno Novakovo hišo ter ji nadzidali nadstropje in mansardo. Zunanost so v nadstropju na treh straneh opremili z balkonskimi rizaliti z umetno kovanimi ograjami, stene pa so razčlenile lizene, venčni zidec, grede in okenske obrobe. V notranjosti so predelali kuhinjo, kjer so uredili stopnišče z dekorativno ograjo, nekdanjo vežo pa so preuredili v sobo s teraso. V hiši je bilo na voljo petnajst sob, s prizidkoma ob stopnišču pa so pridobili prostore za kuhinje in sanitarije. Tako prezidano hišo so preimenovali v Gosposko hišo. V novejši dobi so obzidali teraso pod južnim balkonom.« (Štuhec, 2014)

»Tudi »Hiša na trati« stoji na nekdanjem Novakovem posestvu, ki ga je na dražbi leta 1848 kupil grof Hoyos. Bivšo Novakovo stanovanjsko je zamenjal z enonadstropno hišo za goste, poimenoval jo je »Hiša na trati« (Wiesenhaus). Že leta 1848 je dr. Kottowitz poročal o nedokončani novogradnji z dvajsetimi sobami, imenovani Stallburg. Od tod lahko razberemo, da so zgradbo pozidali leta 1850. Stavba je nadstropna sedemosna s strmo streho na čop in mansardnim podstrešjem. Vhodi v pritličje so klasicistično enostavni, oblikovani z ravnimi portalnimi prekladami. Oblikovno so poudarjeni vogali stavbe, dekorativno so zasnovani okenski parapeti in okenska čela, vsa okna pa so bila opremljena s polkni. Iz zdraviliškega arhiva je razvidno, da je bil levi del zgradbe namenjen poštnemu uradu in poštarjevemu stanovanju, v desnem delu pa je bila obokana klet. V nadstropju so bile sobe za goste in izba za sobarico.« (Štuhec, 2014)

Slika 2: Hiša na trati in Uprava
(Vir: <https://ooz-novomesto.si/ooznpocitnice/terme-dobrna/>)

Odsek 3: Hotel Švicarija

Vila, ki je bila sezidana v sedemdesetih letih 19. stoletja, predstavlja primer reprezentativne arhitekture druge polovice 19. stoletja. Lokacijski načrt je zanj predvidel dve varianti, v graškem deželnem gradbenem urad pa so bile izdelane štiri projektne različice pročelja stavbe. Vila je bila z nekaj modifikacijami dokončana leta 1872 in zaradi sloga stavbne členitve v kombinaciji z lesom in domačijskim videzom poimenovana Švicarija. (Štuhec, 2014)

»K osrednjemu, petosnemu nadstropnemu delu vile se s strani prislanjata nekoliko izstopajoča dvoosna in dvonadstropna bočna rizalita s poprek zasukanima slemenoma, ki sta oblikovno posebej poudarjena z balkonom v pritličju in nadstropju. Poudarjena stranska rizalita stavbe dopolnjuje osrednja os s pokritim balkonom v nadstropju in trikotno mansardnim zaključkom. Lesnina, iz katere so izrezljani nosilni stebrički, profili, ograje in ornamentalna členitev trikotnih stavbnih zaključkov, ni značilna le za vilo Švicarija, ampak tudi za druge sočasne in mlajše arhitekture na širšem območju zdravilišča Dobrna.« (Štuhec, 2014)

Stavba je bila obnovljena in je še vedno v uporabi kot hotel v sklopu zdraviliških oz. hotelskih kapacitet. (Štuhec, 2014)

Slika 3: Švicarija

(Vir: <https://museums.eu/collection/object/276138/dobrna>)

Odsek 4: Zdraviliški dom

»Osrednji in najstarejši objekt v zdravilišču Dobrna je zdraviliški dom. Gre za primer raščene arhitekture, stavbe, ki je bila zgrajena v več fazah. Preučevanje stavbe se začne z letnico 1624 in napisom, ohranjenim na steni kopališkega bazena. Na Vischerjevi veduti Grad Dobrna in dobrnske toplice iz okoli leta 1681 lahko prepoznamo osrednji zdraviliški objekt, sestavljen iz štirih med seboj povezanih arhitektur, ki v svoji sredini zapirajo notranje dvorišče. Osrednja sedemosna nadstropna stavba je na sredini poudarjena z enako visokim, s piramidasto kapo zastrešenim vhodnim stolpičem, ki sloni na dveh stebričih, skozenj je urejen dovoz na notranje dvorišče. Stavba je ozka, v njenih začetnih vogalih se nadaljujeta dvoriščna nadstropna trakta. V nadstropju obeh objektov je lesen zunanji hodnik (gank), ki osrednjo stavbo povezuje s kopališkim bazenom na koncu dvorišča.« (Štuhec, 2014)

»Leta 1814 je novi lastnik dobrnske gosposčine Franc Ksaver Kajetan baron Dienersperg podrl osrednji zdraviliški objekt in zgradil nov nadstropni objekt z devetosnim pročeljem. Prenovil in dozidal je kopališko stavbo na zahodni strani celotnega zdraviliškega kompleksa. Povečana sta bila tudi stranska trakta, ki sta dobila reprezentativnejši videz. Pročelna fasada zdraviliškega doma je imela od takrat skupaj s stranskima traktoma enajst okenskih osi. Pomanjkljivost nove pozidave je bila, da je bil na levi prizidek zamaknjen zaradi hriba.« (Štuhec, 2014)

»Novi lastnik grof Hoyos je kmalu po letu 1847 za nadstropje povišal osrednji zdraviliški objekt in nad vhodom napravil manjši balkon, ob tem pa je na desni strani prek triosnega veznega trakta prizidal nadstropni vogalni prizidek. Ta del stavbe vidno izstopa iz linije pročelja zdraviliškega doma, na prednji strani je bil zasnovan triosno in bil prvotno poudarjen z manjšim balkonom v osi, medtem ko je na severni strani prvotno imel pet osi. V nadstropju novega prizidka so uredili osrednjo dvorano, na kar kaže oblika visokih, polkrožno zaključenih oken. Hkrati so za nadstropje povišali tudi nekdanji triosni desni trakt zdraviliškega doma, katerega stavbna členitev je od ostalega dela stavbe nekoliko drugačna, saj se zaključuje trikotno in daje celoti nov arhitekturno vizualni poudarek. Leta 1870 so v kopališkem traktu zdraviliškega kompleksa poleg osrednjega bazena uredili separatne kopeli.« (Štuhec, 2014)

»V zadnji četrtini 19. stoletja so bile potrebe po novih prostorih čedalje večje, zato so v zadnjem delu dvoranskega trakta na desni strani zdraviliškega kompleksa dodali še en stavbni člen. V tistem času je bila verjetno dekorativno poslikana tudi osrednja zdraviliška dvorana. Leta 1890 so pred dvoranskim traktom stavbe vzdolž vseh treh osi pozidali na štiri masivne kamnite stebre oprto teraso v pritličju in uredili balkon v nadstropju, medtem ko je triosna veranda v vogalnem stiku med desnim dvoranskim traktom in veznim stavbnim členom že obstajala. Pozneje je bila načrtovana združitev v enotno zastekljeno pritlično teraso, a do tega ni prišlo. Zadnja večja gradbena faza se je na osrednjem zdraviliškem objektu zgodila med obema vojnoma, ko so stavbi mansardno nadzidali tretje nadstropje, uredili centralno kurjavo in načrtovali dvigalo.« (Štuhec, 2014)

»Dvoriščna trakta zdraviliškega kompleksa sta bila od leta 1624 manjkrat prezidana v primerjavi z osrednjim traktom. V času grofa Hoyosa je bil v obeh nadstropnih dvoriščnih traktih lesen hodnik, pozidan z arkadami, v prostorih nadstropja pa so bili obokani stropi zamenjani z ravnimi lesenimi. Desni dvoriščni trakt je ostal do danes nespremenjen, razen izvedene zasteklitve arkadnega hodnika, medtem ko so levega leta 1936 podrli in ga ponovno pozidali v novo štirinadstropno stavbo, ki pa je glede na arhitekturno celoto precej neustrezna.« (Štuhec, 2014)

»V objektu s termalnim bazenom, zgrajenim leta 1624, so, kakor kaže Goeblova upodobitev, pred letom 1860 umaknili pregrado med moškim in ženskim delom ter celoten prostor prekrili z visoko leseno neogotsko zasnovano streho. Poleg glavnega bazena je bil ob strani v severovzhodnem vogalu manjši bazen za tujce, v katerega je voda pritekla iz glavnega bazena. Glavni bazen je bil ponovno obnovljen leta 1908, na kar prav tako opozarja napisna tabla, vzidana v steno pod Gačnikovo iz leta 1624. Načrt prenove z začetka 20. stoletja pa kaže tudi na spremembo majhnega bazena v vhodno vežo iz novega severnega prizidka kopališča. Današnje podobo je kopališče dobilo leta 1937, takrat so na severnem delu dogradili kopališče in pridali čakalnico. Že v 19. stoletju so pred stavbo z bazenom (na dvorišču zdravstvenega doma) na mestu štirih dotedanjih kadnih kopeli pozidali oktagonalni objekt z dvanajstimi separatnimi kopelmi. V najnovejšem času so vzpostavili vhod v kopališče tudi skozi dvorišče zdraviliškega doma.« (Štuhec, 2014)

»Kljub nekdanjemu velikemu obisku zdravilišča Dobrna in nenehni dozidavi osrednjega zdraviliškega kompleksa, ki je v petdesetih letih prejšnjega stoletja razpolagal z več kot 450 posteljami za goste in nudil številne najsodobnejše medicinsko-terapevtske in turistično-družabne možnosti, ta v zadnjih treh desetletjih tone v pozabo. Precej zapuščen poslopje ima za silo uporabno osrednjo dvorano v nadstropju, ki jo odprejo le za posebne priložnosti. Še vedno delujeta sistem separatnih kopeli in osrednji bazen, a je zaradi novega hotelskega kompleksa iz sedemdesetih let 20. stoletja zdraviliški dom povsem nezanimiv.« (Štuhec, 2014)

Slika 4: Zdraviliški dom

(Vir: <https://museums.eu/collection/object/271960/zdravilisce-dobrna-zdraviliski-dom>)

Odsek 5: Park Dobrna

»Urejanje zdraviliškega parka v Dobrni sega približno v leto 1820. Tedanji lastnik zdravilišča grof Franc Ksaverij Kajetan Dienersberški je takrat uredil kostanjevo alejo, ki je v ravni črti povezala Zdraviliški dom z naseljem Dobrna.« (Stopar, 1995)

»Severno od te osi so bila tedaj še kmetijska zemljišča, večidel v lasti domačina Novaka, ki je svojo kmetijsko dejavnost uspešno povezoval z gostinstvom in je sem redno privabljal zdraviliške goste, južno od osi pa se je trata zlagoma prelila v gozd. Med alejo in severno potjo, ki se je ob vznožju nizkih gričev vila proti Novakovini, je bila sprva še ravna, travnata površina, ki jo je prečkalo le korito tedaj še precej neugnanega Topliškega potoka, že v naslednjih desetletjih pa so v zdraviliški globeli pričeli nastajati novi parkovni nasadi. Parkovno so najprej urejali okolja vedno novih in novih zdraviliških stavb, že sredi stoletja pa so na parkovno os navezali organiziran sistem parkovnih nasadov.« (Stopar, 1995)

»Odločilna so bila leta 1847 in 1848, ko je upravo zdravilišča prevzel v svoje roke grof Hoyos. Takrat so v gozdu nad zdraviliškim potokom uredili obsežno mrežo poti z večjimi in manjšimi rondoji, v sedemdesetih letih pa, ko se je zdraviliški kompleks že razrasel skoraj do svoje današnje razsežnosti, so se drevesnim sestojem pridružili cvetlični parterji, tako zlasti tisti ob Hiši na trati in ob hotelu Park.« (Stopar, 1995)

»V nadaljnjem razvoju parka srečujemo vedno bolj poudarjeno željo po kombiniranem sistemu komunikacij. Drevesne skupine se dopolnjujejo z združbami okrasnega grmičevja in cvetličnih nasadov, nekdanja barvna monohromija s prevladujočo zeleno barvo se spremeni v pisano paleto cvetličnih preprog, z izbranimi akcenti plodov drevesnih in grmičastih sestojev pred vse obvladujočo kuliserijo stoletnih dreves.« (Stopar, 1995)

»Ljubitelju narave ponuja sprehod skozi dobrnski park zaradi raznolikega rasti in to predvsem dreves, v vsakem letnem času neslutena doživetja. Poleg divjega kostanja, ki povsod prevladuje, so tu še jesenolistni javor, breza, cigarovec, pacipresa, rdečelistna bukev, srebrna smreka, platana, beli topol, cer, dob, tisa, ameriški klek, hiba, čuga itn. Veliko je tudi vsakdanjega domačega drevja, nekaj pa je dreves, na katere velja posebej opozoriti. Beli topol blizu Zdraviliškega doma ima obseg debla 515 cm in je uvrščen na tretje mestu med doslej znanimi topoli v Sloveniji, nič dosti pa ne zaostajata za njim platana ob hotelu Park z obsegom 464 cm in pacipresa sredi parka z obsegom 280 cm. Dovolj lepote, da navdušijo tudi najbolj razvajenega ljubitelja urejene narave.« (Stopar, 1995)

Danes v parku najdemo tudi tenis igrišča, pitnik za vodo in medgeneracijsko točko.

Slika 5: Park Dobrna

(Vir: <https://museums.eu/collection/object/274584/zdravilisce-dobrna-glavni-drevored>)

Odsek 6: Medgeneracijska točka v parku

»Medgeneracijska točka v parku Dobrna je osrednji prostor srečevanja vseh starostnih in ranljivih skupin, kjer lahko uresničujejo svoje nematerialne potrebe po sprejetosti, človeški bližini in pripadnosti skupnosti. Pod krošnjami 200-letnih parkovnih dreves, v šumenju bližnjega gozda, ob cvetličnih nasadih se človek notranje uravnovesi in spontano odpre za komunikacijo z obiskovalci.« (Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna, b. d. a)

»Sklopi igranja za različne starostne skupine otrok so kraj srečevanj mlajše, srednje in starejše generacije, kjer zaživi pretok informacij, izkušenj preteklosti, pridobivanja znanj in veščin sedanjega časa ter nudi osnovo za medgeneracijsko vzgojo, za vseživljenjsko učenje.« (Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna, b. d. a)

»Motorična igrala, naprave za skupinski fitness v naravi, naprave za razgibavanje starejših, invalidnih in oseb s posebnimi potrebami omogočajo večjo vključenost mladih, žensk in ranljivih skupin ter spodbujajo k zdravemu, aktivnemu življenjskemu slogu.« (Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna, b. d. a)

Odsek 7: Cerkev Marijinega Vnebovzetja ter potomka stare trte

»Je osrednji sakralni objekt v centru Dobrne. Vidna je z vseh smeri, saj dominira nad krajem na majhni vzpetini. V baročnem stilu, ki se je na podeželju ohranil tudi v prvi polovici 19. stoletja, je bila leta 1844 na ruševinah stare pozidana sedanja cerkev.« (Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna, b. d. d)

»Naš blaženi Anton Martin Slomšek je bil 5. julija 1846 v Salzburgu posvečen za škofa lavantinske škofije. Kot prvo cerkev je 30. avgusta istega leta posvetil na novo zgrajeno cerkev Marijinega vnebovzetja v Dobrni. Cerkveni obok prekrivajo freske Tomaža Fantonija, ki je pogost avtor v naših cerkvah in predstavlja furlansko skupino slikarjev, ki je delala na širšem območju slovenske Štajerske. Prav njegovo delo v tej cerkvi v Dobrni je njegovo prvo delo pri nas. V stavbi so ohranjeni trije marmorni nagrobniki, med njimi tudi nagrobnik Matija in Margarete Gačnik, iz rodu dobrnske gospode, ki sta za Dobrno še danes simbol nekdanjega razcveta in veljave. Pozlačena plastika Marijinega vnebovzetja v niši za velikim oltarjem, prenesena iz stare cerkve, je iz leta 1740.« (Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna, b. d. d)

»Kapeljo sv. Jožefa je prizidal k stari cerkvi vikar Gašpar Rodič leta 1663, pomagal mu je lastnik Kačjeka, Matija Gačnik, ki si je dal v tej kapeli leta 1676 narediti družinsko grobnico. Ko so podrli staro cerkev, so podrli tudi kapelo, a so jo istega leta na novo pozidali. V zvoniku so bili trije veliki zvonovi, dva so med vojno odpeljali, ostal je samo manjši iz leta 1924. V 90 letih prejšnjega stoletja so župljani

nabavili še večjega in ga poimenovali Slomškov zvon.« (Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna, b. d. d)

»V centru Dobrne na latniku podesta obnovljenega stopnišča pod cerkvijo najdete potomko »Stare trte«. To je lastno ime spomeniško zaščitene vinske trte žlahtne sorte Modra kavčina ali Žametovka, ki raste v Mariboru na Lentu ob Dravi in je stara preko 450 let.« (Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna, b. d. b)

Slika 6: Cerkev Marijinega Vnebovzetja

(Vir: <https://www.visitdobrna.si/dobrna/kulturne-dediscina/zupnijska-cerkev-marijinega-vnebovzetja/>)

V. Možnosti samostojnega raziskovanja

Šport

Lokacija / aktivnost	Povezava do podrobnejših informacij
Trim steza Dobrna	https://www.visitdobrna.si/dozivetja/aktivnosti-v-naravi/
Park »Fitko«	https://www.visitdobrna.si/dozivetja/aktivnosti-v-naravi/
Kolesarske poti	https://www.visitdobrna.si/dozivetja/kolesarjenje/
Pohodniške poti	
Anina pot	https://www.visitdobrna.si/dozivetja/pohodnistvo/anina-pot/
Gozdna učna pot	https://www.visitdobrna.si/dozivetja/pohodnistvo/gozdna-pot/
Loška pot	https://www.visitdobrna.si/dozivetja/pohodnistvo/loska-pot/
Pot Dobrna – Brdce – Basališče	https://www.visitdobrna.si/dozivetja/pohodnistvo/pot-dobrna-brdce-basalisce/
Sprehajalna pot ob Dobrnici	https://www.visitdobrna.si/dozivetja/pohodnistvo/sprehajalna-pot-ob-dobrnici/
Sprehajalna pot čez Lanšperg na Kunigundi	https://www.visitdobrna.si/dozivetja/pohodnistvo/sprehajalna-pot-cez-lansperg-na-kunigundo/
Pohodna pot od Miklavža do Miklavža	https://www.visitdobrna.si/dozivetja/pohodnistvo/pohodna-pot-od-miklavza-do-miklavza/
Poti na Paški Kozjak	https://www.visitdobrna.si/dozivetja/pohodnistvo/poti-na-paski-kozjak/
Učna pot skrata Bisera	https://www.visitdobrna.si/dozivetja/pohodnistvo/ucna-pot-skrata-bisera/

Kultura

Pregled tradicionalnih kulturnih dogodkov v Dobrni

Dogodek	Približen termin	Organizator	Opombe
Valentinov koncert	Februar	ŽPZ Korona KUD Dobrna	
Pomladna nedelja	Marec	TD Dobrna	
Prvomajska budnica	1.5.	Godba Dobrna	
Koncert kvarteta Grče	Maj	Kvartet Grče	
Srečanje pevskih zborov občin Dobrna in Vojnik	Maj	KUD Dobrna	Organizacija in lokacija se izmenjuje vsako leto
Prireditve ob občinskem prazniku	Junij	Občina Dobrna in ZTŠK	
Glasbeno poletje – koncerti v Kavarni term	Poletje	Terme Dobrna	
Kozjak poje in igra	Poletje	KUD Paški Kozjak	
Poletna nedelja	Poletje	TD Dobrna	
Mlinarska nedelja	Prvi vikend v septembru	TD Dobrna / TD Vinska Gora	Organizacija se izmenjuje vsako leto
Res lušno je tu pri nas	September	Društvo podeželskih žena in deklet Arnika	
Trgatev potomke stare trte	Jesen	TD Dobrna s sekcijo vinogradnikov	
Srečanje starodobnikov	Oktober	TD Dobrna (sekcija starodobnih kolesarjev) in okoliška turistična društva	Organizacija in lokacija se izmenjuje vsako leto
Martinovanje	November	TD Dobrna s sekcijo vinogradnikov	
Praznična Dobrna	December	TD Dobrna	
Božični koncert	25. 12.	MoPZ KUD Dobrna	

Gastronomija

Lokacija	Obratovalni čas in kontakt
A la Carte restavracija Kamin (Hotel Vita, I. nadstropje)	OBRATOVALNI ČAS Restavracija Kamin (Hotel Vita, I nadstropje) nedelja - četrtek: 12.00 - 21.00 petek, sobota in prazniki: 12.00 - 22.00 REZERVACIJE IN KONTAKT T: 051 243 018 E: info@terme-dobrna.si https://www.terme-dobrna.si/kulinarika/la-carte-restavracija-kamin
Kavarna Vita (Hotel Vita, pritličje)	OBRATOVALNI ČAS nedelja - četrtek: 07.30 – 21.00 petek - sobota: 07.30 – 22.00 Živa plesna glasba ob petkih in sobotah od 18.00 ure. REZERVACIJE IN KONTAKT T: 03 78 08 162 E: info@terme-dobrna.si https://www.terme-dobrna.si/kulinarika/kavarna-vita
Kavarna Švicarija (Hotel Švicarija)	ODPIRALNI ČAS ponedeljek - nedelja: 7.00 – 11.00, 16.00 – 21.00 KONTAKT T: 03 78 08 254 E: info@terme-dobrna.si
Steak & Burger Dobrna (klet pod Vilo Higiea)	OBRATOVALNI ČAS sreda, četrtek: 16.00 – 22.00 (kuhinja do 21.00) petek: 16.00 – 22.00 (kuhinja do 21.30) sobota: 12.00 – 22.00 (kuhinja do 21.30) nedelja: 12.00 – 20.00 (kuhinja do 19.00) REZERVACIJE IN KONTAKT T: 080 22 54 E: info@terme-dobrna.si https://www.terme-dobrna.si/kulinarika/steak-burger-dobrna
Gostilna pr' Koren Pristova 11 3204 Dobrna	Ponedeljek: ZAPRTO Torek: 09:30–17:00 Sreda – petek : 09:00–17:00 Sobota: 11:00–21:00 Nedelja: 11:00–17:00 T: +386 70 747 476 Facebook: Gostilna pr' Koren' Instagram: GostilnaprKoren
Gostilna in Pizzerija Pod Kostanji Dobrna 25 3204 Dobrna	Ponedeljek – Nedelja: 7.00 – 22.00 T: (035) 778 607 E: andrej.farkas1@siol.net
Dnevni bar Arlič Pristova 6 3204 Dobrna	T: (031) 301 710 E: beno.arlic@gmail.com

Okrepčevalnica in slaščičarna Jagoda Dobrna 25 3204 Dobrna	T: (035) 778 076, (031) 243 746 E: shenazijagoda@gmail.com
Kava Bar Mini Rosi Dobrna 15c 3204 Dobrna	T: (031) 672 376, (041) 672 376 E: roser.mitja@siol.net Facebook: Kava Bar Mini Rosi
Izletniška kmetija Pri Minki Klanc 29 3204 Dobrna	Delovni čas: po dogovoru T: (035) 778 333 E: matejsvent1@gmail.com
Piknik prostor na kmetiji Marovšek Brdce nad Dobrna 2a 3204 Dobrna	Delovni čas: po dogovoru T: (035) 778 652, (031) 259 636 E: branko.brecl1@gmail.com W: www.piknik-marovsek.si
Domačija Lamperček Črnova 1 3320 Velenje	Delovni čas: vikendi in po dogovoru T: (031) 318 101, (03) 589 01 04 E: tomaz.drev@siol.net W: www.domacija-lampercek.si

Zgodovina in kulturna dediščina

Dobrna je polna tako naravnih kot kulturnih znamenitosti. Poleg znamenitosti, ki so predstavljene v sklopu vodene poti so še:

Naravna dediščina Dobrne:

- Kneippov vrelec zdravja
- Potoček Drenovec
- Jama Ledenica (Bierkeller)
- Soteska Hudičev graben (Zlodejev graben)
- Dolina Daje
- Paški Kozjak
- Slap Šumečnik
- Žebelarjeva peč

Kulturna dediščina Dobrne:

- Razvaline Kačjega gradu (Kačnika)
- Ruševine vile Ružička
- Dvorec Novi Grad (Neuhaus)
- Graščina Gutenek
- Črna kuhinja pri Šumej
- Dolina Mlinov in zgornji Vovkom mlin
- Hiša kulturne dediščine – Zbirka Polenek
- Podružnična cerkev sv. Miklavža
- Župnijska cerkev sv. Jošta

Opisi posameznih znamenitosti Dobrne se nahajajo na naslednji povezavi <https://www.visitdobrna.si/dobrna/znamenitosti/>

VI. Prilagoditve poti

Vremenska prilagoditev

Za izvedbo celotne poti bi bilo idealno sončno vreme. Večji del poti poteka skozi park in ob njem, kjer je veliko sence, tako da je pot primerna tudi za bolj vroče dneve. V primeru dežja bi si stavbno dediščino ogledali, predstavitev odsekov pa bi izvedli na lokacijah, kjer se lahko skupina zateče pod streho.

Prilagoditve mobilnosti

Celotna dolžina poti je 2 km in jo je lahko prepešaćiti. Pot je primerna tudi za gibalno ovirane osebe na vozičkih, saj so v kraju urejene klančine. Sama pot poteka po primarno ravnem terenu z izjemo vzpona do Cerkve Marijinega Vnebovzeta, ki poteka po asfaltirani cesti, ter spusta po stopnicah, ki pa se jih da zaobiti (primer te poti je v prilogi 2).

V skrajnem primeru je možen ogled dela poti z izposojenimi električnimi vozili, ki jih lahko zainteresirani najamejo v Termah Dobrna, v kolikor so tudi gostje hotela. Cena najema znaša 20 EUR na uro. Najem električnih vozil za zunanje obiskovalce ni mogoč.

Prilagoditev glede na želje skupine

Pot je izjemno fleksibilna in se lahko prilagodi željam in potrebam skupine. Zamenja se lahko vrstni red predstavitev poti, podaljša se lahko čas samostojnega raziskovanja parka, doda se lahko obisk trim steze za športne avanturiste ali pa se doda oz., odvzame kakšna druga znamenitost Dobrne. V primeru vodenja z dodanim obiskom trim steze in neugodnimi vremenskimi razmerami, se ogled trim steze preskoči in ne računa.

Preračun cene z dodatkom za aktivne obiskovalce		
Stalni stroški	Skupna cena (20 PAX)	Cena na osebo
Vodenje (brez dodatnih prilagoditev)	60 EUR	3 EUR
Vodenje z prostim obiskom trim steze	80 EUR	4 EUR
Vodenje z vodenim obiskom trim steze	100 EUR	5 EUR

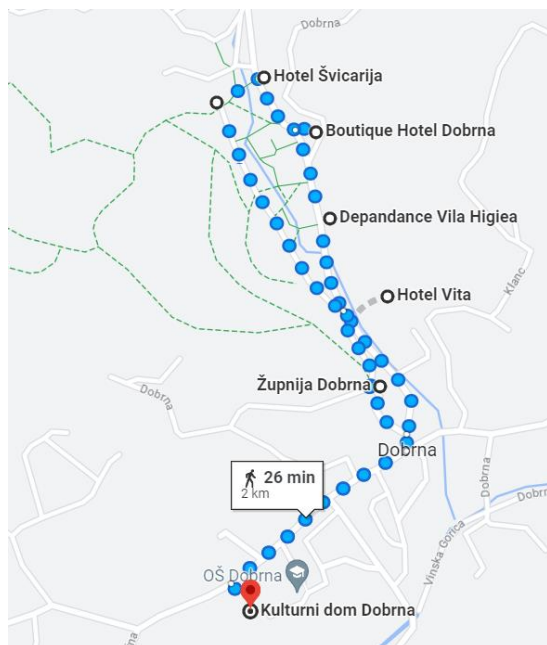
V dogovoru z izvajalcem vodenja, se lahko pripravi tudi pogostitev z lokalnimi dobrotami v sodelovanju z Društvom podeželskih žena in deklet Arnika (v nadaljevanju Društvo Arnika). Pogostitev bi se izvedla pred pričetkom poti ali po končani v Kulturnem domu Dobrna.

VII. Viri in literatura

- Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna. (b. d.) *Aktivnosti v naravi: Medgeneracijska točka v parku Dobrna*. <https://www.visitdobrna.si/dozivetja/aktivnosti-v-naravi/>
- Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna. (b. d.) *Stara trta v centru Dobrne*. <https://www.visitdobrna.si/dobrna/naravne-dediscina/stara-trta-v-centru-dobrne/>
- Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna. (b. d.) *Zgodovina*. <https://www.visitdobrna.si/dobrna/zgodovina/>
- Javni zavod za turizem, šport in kulturo Dobrna. (b. d.) *Župnijska cerkev Marijinega Vnebovzetja*. <https://www.visitdobrna.si/dobrna/kulturne-dediscina/zupnijska-cerkev-marijinega-vnebovzetja/>
- Počivavšek, M. (2014). Oaza miru in zdravja. Zdraviliški utrip na Dobrni. V Preinfalk, M. (Ed.). (2014). *Iz zgodovine Dobrne* (Vols. 62, 3). Zveza zgodovinskih društev Slovenije. <https://www.sistory.si/pdfPrikazovalnik.php?urn=36169>
- SURS. (b. d.). <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px/table/tableViewLayout2/>
- Stopar, I. (1995). *Zdravilišče Dobrna* (Vol. 185). Ministrstvo za kulturo, Uprava Republike Slovenije za kulturno dediščino.
- Štuhec, M. (2014). Stavbna dediščina zdravilišča Dobrna. V Preinfalk, M. (Ed.). (2014). *Iz zgodovine Dobrne* (Vols. 62, 3). Zveza zgodovinskih društev Slovenije. <https://www.sistory.si/pdfPrikazovalnik.php?urn=36169>
- Terme Dobrna (b. d.). *Spoznajte nas in našo zgodovino*. <https://www.termes-dobrna.si/o-termah-dobrna>
- Terme Dobrna. (b. d.). *Razvoj zdravilišča*. <https://termes-dobrna.si/zgodovina>
- Wikipedija. (2023). *Dobrna*. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Dobrna>
- Wikipedija. (2019). *Neuhauser-Polka*. <https://de.wikipedia.org/wiki/Neuhauser-Polka>

VIII.Priloge

Priloga 1: Zemljevid začrtane poti

Priloga 2: Zemljevid začrtane poti s prilagoditvijo mobilnosti

